

Landsnet hf
Gnýr Guðmundsson
Gylfaflöt 9
112 Reykjavík

Reykjavík, 17. desember 2018
Tilvísun: 201811088 / 4.1.1

Efni: Kerfisáætlun 2019-2028 - Umsögn Skipulagsstofnunar um matslýsingu

Landsnet vinnur að kerfisáætlun 2019-2028 og umhverfismati hennar skv. lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Lögð hefur verið fram til kynningar matslýsing vegna umhverfismatsins og óskað eftir athugasemdum.

Skipulagsstofnun hefur farið yfir framlagða matslýsingu, sbr. ákvæði um samráð við stofnunina í 2. mgr. 6. gr. laga nr. 105/2006 og bendir á eftirfarandi atriði:

Í júní 2018 var samþykkt á Alþingi tillaga til þingsályktunar um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku. Þar kemur m.a. fram að við uppbyggingu flutningskerfis raforku, þ.m.t. við gerð kerfisáætlunar, verði stefna sú sem fram kemur í þingsályktun þessari höfð að leiðarljósi. Skipulagsstofnun telur að í kerfisáætlun þurfi að fjalla ítarlega um efni þessarar þingsályktunar og hvernig sú stefna sem þar birtist verði höfð að leiðarljósi við gerð áætlunarinnar. Í stefnunni kemur m.a. fram að ekki verði ráðist í línulagnir yfir hálendið. Engu að síður er í matslýsingu víða minnst á flutningskerfi og miðhálendið eins og gert var í matslýsingu Kerfisáætlunar 2018-2027 m.a. í kafla 6.4 þar sem fram kemur að gerð verði grein fyrir því hvort flutningskerfi fari um óbyggt víðerni miðhálendis, í töflu 6.2 auk kafla um jarðstrengi á bls. 7. Skipulagsstofnun telur að gera þurfi grein fyrir í kerfisáætlun hvernig það samrýmist stefnu stjórnvalda að gera ráð fyrir að flutningskerfi fari um hálendið ef það er raunin.

Í matslýsingu kerfisáætlunar 2018-2027 var fjallað um valkosti í svæðisbundnu kerfunum en ekki er að finna slíka umfjöllun í framlagðri matslýsingu og ekki að finna skýringar við þessar breytingar og í kafla 6.1 er ekki minnst á að matsvinnan og umhverfisskýrslan muni fjalla um þau kerfi. Þó kemur fram í kafla 2.3 að í kerfisáætlun 2019-2028 verði umfjöllun um svæðisbundnu kerfin aukin frá því sem var í kerfisáætlun 2018-2027.

Í kafla 3 er fjallað um forsendur styrkingar á flutningskerfinu sem byggi í grundvallaratriðum á fjórum sviðsmyndum frá Raforkuhópi orkusparnefndar, Raforkuspá 2018-2050 og þremur sviðsmyndum um raforkunotkun sem nefndin hafi upphaflega lagt fram í október 2017 og ætlunin sé að uppfæra í lok ársins 2018. Um sé að ræða raunhæfar sviðsmyndir sem lýsa mögulegri þróun á íslenskum raforkumarkaði næstu áratuginu, og eru mótaðar af stjórnvöldum. Skipulagsstofnun vekur athygli á því að hún hefur ítrekað í umsögnum til Landsnets við vinnslu kerfisáætlana undanfarin misseri bent á að í sviðsmyndagreiningu við gerð kerfisáætlunar sé ástæða til að gera ráð fyrir sviðsmynd sem felst í aukinni orkunýtni og orkusparnaði. Slíkt væri í samræmi við umræðu í öðrum Evrópulöndum og á alþjóðavettvangi og jafnframt í samtæmi við áherslu á jafnvægi milli orkunýtingar og náttúruverndar.

Áhugavert væri einnig að stilla upp slíkri sviðsmynd með orkuskiptum og þá jafnframt að tekið sé tillit til breyttra ferðamáta og minni ferðaparfar með áherslu á þétta og blandaða byggð.

Í kafla um jarðstrengi á bls. 7 kemur fram að lagt verði mat á hámarks lengd jarðstrengja með tilliti til raftæknilegra þátta sem unnt að leggja á milli tveggja tengipunkta og byggir á greiningu Landsnets. Það sé mikilvægt að hafa í huga að þó lagt hafi verið mat á hámarks lengd í hverri línuleið fyrir sig er ekki þar með sagt að hægt sé að nýta þær hámarks lengdir í öllum línunum. Lengd jarðstrengshlutanna þurfi að skoða í kerfislegu samhengi, meðal annars með öðrum loftlínunum og jarðstrengjum.

Í matsáætlun Hólasandslínu 3 kemur fram að með tilkomu nýrra 220 kV flutningslína á Norðurlandi opnast möguleikar á því að leggja hluta núverandi 132 kV lína, þ.m.t. Kröflulínu 1, að hluta í jörð. Umfang mögulegra jarðstrengslagna í hverri línu fyrir sig ræðst að verulegu leyti af innbyrðis samspili línanna, þ.e. jarðstrengur í einni línu dregur úr mögulegri lengd jarðstrengs í annarri línu. Lagning jarðstrengs í 132 kV flutningskerfið takmarkar þannig lengd jarðstrengs í 220 kV kerfinu og öfugt. Skipulagsstofnun telur mikilvægt að þessar upplýsingar rati inn í kerfisáætlun þar sem upplýsingar um að lagning jarðstrengs í flutningskerfi með 132 Kv spennu takmarki lengd jarðstrengs í 220 Kv kerfinu hafa ekki komið fram fyrr svo að stofnuninni sé kunnugt.

Í kafla 5 kemur fram að Landsnet muni taka til skoðunar hvort og hvernig flutningur um snið í flutningskerfinu geti verið einn af mælikvörðum kerfisáætlunar. Skipulagsstofnun telur að skýra þurfi nánar hvað sé átt við.

Í matslýsingu kerfisáætlunar 2018-2027 er matsspurning þess efnis hvort að flutningskerfi breyti einkennum landslags en þeirri spurningu er sleppt í framlagðri matslýsingu. Skipulagsstofnun telur að slík spurning eigi fullan rétt á sér í mati á áhrifum á landslag.

Skipulagsstofnun ítrekar eftirfarandi athugasemdir sem stofnunin gerði við síðustu matslýsingu: Í kafla 6.4 kemur fram að tilgangur umfjöllunar um landslag og ásýnd sé að meta hvort flutningskerfi fari um svæði sem njóta ákveðinnar sérstöðu í landslagi og upplifun, og hvort unnt sé eða þörf á að bregðast við því með aðgerðum. Skipulagsstofnun undirstrikar að í umhverfismatinu komi skýrt fram hvaða forsendur eru lagðar til grundvallar mati á sérstöðu svæða hvað varðar landslag og upplifun.

Skipulagsstofnun bendir á varðandi viðmið í töflu 6.2 um jarðminjar að á vefsíðu Náttúrufræðistofnunar Íslands er að finna gögn um verndargildi jarðmyndana/jarðminja^{1,2,3}. Jafnframt mælir stofnunin með því að bætt sé við matsspurningu, fyrir umhverfisþáttinn jarðminjar, um hve mikið óraskað land fer undir flutningskerfið.

Jakob Gunnarsson

¹ Helgi Torfason og Ingvar Atli Sigurðsson, 2002. Verndun jarðminja á Íslandi. Tillögur vegna náttúruverndaráætlunar 2002. Náttúrufræðistofnun Íslands, NÍ-02019.

² Kristján Jónasson og Sigmundur Einarsson, 2009. Jarðminjar á háhitasvæðum Íslands. Jarðfræði, landmótun og yfirborðsummerki jarðhita. Náttúrufræðistofnun Íslands, NÍ-09012.

³ Lovísa Ásbjörnsdóttir, 2016. Áhugaverðar jarðminjar á Þjórsár- og Tungnaársvæðinu. Náttúrufræðistofnun Íslands, NÍ-16004.